

- 3.Олійник, Л. В. (2016). Синонімія в німецькому молодіжному слензі (Дисертація кандидата філологічних наук, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»).
- 4.Schippan, T. (2002). Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. Max Niemeyer Verlag.

Халабузар О. А.

*Київський національний університет технологій та дизайну
(Київ, Україна)*

Юхименко А. А.

*Київський національний університет технологій та дизайну
(Київ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ

Художній переклад є особливим видом перекладацької діяльності, який спрямований не лише на відтворення змісту оригінального тексту, але й на передачу його естетичної цінності, емоційного забарвлення та авторського стилю. На відміну від технічного або наукового перекладу, де пріоритетом є точність і однозначність, художній переклад передбачає творчу інтерпретацію тексту та глибоке розуміння культурного контексту.

Проблематика художнього перекладу привертала увагу багатьох відомих науковців, які досліджували його лінгвістичні, культурні та естетичні аспекти. Серед них особливе місце займає Eugene Nida, який розробив концепцію динамічної еквівалентності та акцентував увагу на прагматичному впливі перекладу та Daniele Monticelli — сучасний теоретик перекладу, досліджує ідеологію та культуру перекладу. Longyue Wang є дослідником літературного перекладу та машинного перекладу. Значний внесок зробив Roman Jakobson, який визначив типи перекладу та підкреслив роль інтерпретації знакових систем та запропонував розмежування між семантичним і комунікативним перекладом, що стало важливим для аналізу художніх текстів. Lawrence Venuti досліджував стратегії доместикації та фореїнізації, звертаючи увагу на видимість перекладача. Вагомий внесок у розвиток функціонального підходу здійснив Hans Vermeer, який розглядав переклад крізь призму його мети. Susan Bassnett зосереджувалася

на взаємодії літератури та культури у перекладі. Mona Baker аналізувала проблеми еквівалентності на різних рівнях тексту. Umberto Eco розглядав переклад як процес інтерпретації та переговорів значення. В українському науковому контексті важливим є внесок Roksolana Zorivchak, яка досліджувала національно-культурні аспекти перекладу. Таким чином, дослідження цих учених сформували сучасне розуміння художнього перекладу як складного міждисциплінарного явища, визначаючи однією з ключових особливостей художнього перекладу є необхідність збереження стилістичної своєрідності оригіналу.

Збереження стилістичної своєрідності є ключовою умовою адекватного художнього перекладу, адже стиль автора проявляється у виборі лексики, синтаксичних конструкцій, образності та ритму; відображає його індивідуальне бачення світу, тому його втрата призводить до спотворення твору. Перекладач має враховувати синтаксичні особливості, лексику, ритм і тональність тексту, в якому особливу роль відіграють авторські метафори, епітети та інші тропи. Важливо не лише передати зміст, а й відтворити атмосферу твору, забезпечуючи стилістичну відповідність яка забезпечує естетичну цілісність перекладу, тому перекладач часто змушений шукати функціональні, а не буквальні відповідники., приділяючи багато уваги глибокому розумінню ідіостилю автора.

Важливою характеристикою є також культурна адаптація тексту, яка є важливим аспектом перекладу, оскільки тексти часто містять реалії, незрозумілі іншій культурі, тому перекладач повинен вирішити, чи зберігати ці елементи (ідіоми, алюзії та культурних символи), чи адаптувати їх для читача, використовуючи коментарі або примітки, зважаючи на те, що надмірна адаптація може призвести до втрати автентичності тексту, а буквальне збереження може ускладнити розуміння.

Ще однією особливістю художнього перекладу є передача емоційно-експресивного компоненту, адже художній текст насичений метафорами, епітетами, символами та іншими засобами художньої виразності, які формують його емоційний вплив, а перекладач повинен зберегти цей вплив, навіть якщо це

вимагає відходу від буквальної точності. Емоційно-експресивний компонент є невід'ємною частиною художнього тексту, формуючи емоційний вплив на читача та передаючи авторське ставлення, інтонацію, настрій і напруження тексту. Для цього використовуються різні мовні засоби: вигуки, риторичні запитання, повтори, враховуючи емоційне забарвлення слів у мові перекладу. Особливу складність становить передача іронії, сарказму чи гумору.

Окремо слід відзначити проблему перекладацької еквівалентності як одну з центральних у теорії та практиці перекладу. У художньому перекладі рідко можливо досягти повного відповідника між оригіналом і перекладом, тому важливо забезпечити функціональну еквівалентність, коли текст перекладу виконує подібну естетичну та комунікативну функцію.

Еквівалентність передбачає відповідність між оригіналом і перекладом на різних рівнях — змістовому, стилістичному та прагматичному, однак вона не означає повної тотожності через відмінності мов і культур. Вона реалізується на кількох рівнях, що відображають різні аспекти мовної системи та комунікації. До них належать лексичний, граматичний, стилістичний і прагматичний рівні, кожен з яких відіграє важливу роль у процесі перекладу. Лексичний рівень передбачає добір адекватних відповідників для слів і виразів, тоді як граматичний охоплює передачу синтаксичних структур і морфологічних форм. Стилiстичний рівень забезпечує збереження індивідуальної манери автора та жанрових особливостей тексту. Найвищим вважається прагматичний рівень, оскільки він пов'язаний із відтворенням комунікативного ефекту та авторського наміру. Досягнення еквівалентності часто потребує перекладацьких трансформацій, таких як перестановки, заміни, додавання або опущення елементів. Важливим є також урахування контексту та культурних особливостей. Таким чином, еквівалентність є не статичним станом, а результатом складного творчого процесу.

У межах цієї проблеми розрізняють кілька типів еквівалентності, кожен із яких має свої особливості. Формальна еквівалентність орієнтується на максимально точне відтворення структури оригіналу, включаючи синтаксис,

порядок слів і граматичні форми. Такий підхід забезпечує високий рівень точності, однак може призводити до неприродності мовлення у перекладі. Він найчастіше використовується у наукових, технічних або юридичних текстах, де важлива структурна точність. У художньому перекладі формальна еквівалентність застосовується обмежено через ризик втрати естетичної виразності.

Динамічна еквівалентність, навпаки, зосереджується на ефекті, який текст справляє на читача, і прагне викликати подібну реакцію у реципієнта перекладу. Вона допускає відхилення від буквальної точності заради збереження змісту та емоційного впливу. Цей тип є особливо актуальним для художніх і публіцистичних текстів. Завдяки динамічній еквівалентності переклад стає більш природним і зрозумілим для цільової аудиторії.

Функціональна еквівалентність орієнтується на відтворення функції тексту в новому мовному середовищі та забезпечення його комунікативної ефективності. Переклад має виконувати ту ж роль, що й оригінал, незалежно від мовних відмінностей. Такий підхід особливо важливий для текстів із чіткою прагматичною метою. Він дозволяє досягти адекватності навіть за значних трансформацій. Отже, вибір типу еквівалентності залежить від мети перекладу, жанру тексту та очікувань аудиторії.

Переклад поезії є одним із найскладніших видів художнього перекладу. Він вимагає одночасного відтворення змісту, форми та звучання. Важливими є ритм, рима, строфіка та мелодика вірша. Часто перекладач змушений жертвувати точністю заради збереження поетичної форми. Велику роль відіграє образність і символіка, а поетичні тропи потребують творчого переосмислення.

Існують різні стратегії перекладу: дослівний, адаптований або вільний переклад і кожна з них має свої переваги та недоліки. Дослівний переклад орієнтується на максимально точне відтворення змісту оригінального тексту, коли перекладач прагне зберегти лексичні одиниці, синтаксичні конструкції та послідовність думок автора. Такий підхід дозволяє передати смислову основу вірша без суттєвих втрат. Водночас він часто ігнорує ритм, риму та мелодику

поезії. У результаті переклад може виглядати сухим і втрачати естетичну виразність.

Адаптований переклад передбачає часткову зміну форми й змісту з урахуванням особливостей мови перекладу, коли перекладач намагається зберегти основну ідею та образність, водночас пристосовуючи текст до культурного контексту. Такий підхід дозволяє зробити поезію більш зрозумілою для читача, але часто змінюються окремі цінні образи, рими або ритмічні структури.

Вільний переклад є найбільш творчим підходом до відтворення поетичного тексту, адже перекладач не обмежується структурою оригіналу і може суттєво змінювати форму, приділяючи основну увагу передачі настрою, емоцій та загального враження. Такий переклад часто ближчий до переспіву або інтерпретації, адже він дозволяє створити художньо повноцінний текст, але може віддалятися від первинного змісту.

Таким чином, художній переклад є складним творчим процесом, що поєднує лінгвістичні знання, культурну компетентність та художнє чуття перекладача, а головною метою є створення тексту, який сприймається читачем як цілісний художній твір у межах іншої мовної та культурної системи.

REFERENCES

1. Nida, E. A. (1964). *Toward a science of translating*. Brill.
2. Jakobson, R. (1959). On linguistic aspects of translation. In R. A. Brower (Ed.), *On translation* (pp. 232–239). Harvard University Press.
3. Newmark, P. (1988). *A textbook of translation*. Prentice Hall.
4. Venuti, L. (1995). *The translator's invisibility: A history of translation*. Routledge.
5. Vermeer, H. J. (1989). Skopos and commission in translational action. In A. Chesterman (Ed.), *Readings in translation theory* (pp. 173–187). Oy Finn Lectura Ab.
6. Bassnett, S. (2002). *Translation studies* (3rd ed.). Routledge.
7. Lefevere, A. (1992). *Translation, rewriting, and the manipulation of literary fame*. Routledge.
8. Baker, M. (1992). *In other words: A coursebook on translation*. Routledge.
9. Eco, U. (2003). *Mouse or rat? Translation as negotiation*. Weidenfeld & Nicolson.
10. Zorivchak, R. (2008). *Realia and translation*. Ivan Franko National University of Lviv Press.